Eduskunnan ympäristövaliokunta
Ymparistovaliokunta@eduskunta.fi

KAA 3/2019 vp

ASIANTUNTIJALAUSUNTO, KANSALAISALOITE "MIKROMUOVIEN KIELTÄMINEN KOSMETIIKASSA LAINSÄÄDÄNNÖLLÄ"

Tausta

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta (Tukes) asiantuntijalausuntoa kansalaisaloitteesta (KAA 3/2019 vp), jossa esitetään, että kansallinen laki mikromuovia sisältävien kosmeettisten valmisteiden maahantuonnin, myynnin ja valmistuksen kieltämiseksi olisi saatettava voimaan.

Tukes pitää mikromuovipäästöjen vähentämistä tärkeänä ja ajankohtaisena aiheena. Ravinnon mukana helposti nieltävät mikromuovihiukkaset kulkeutuvat ravintoketjuissa. Päästyään ympäristöön, ne hajoavat hitaasti ja leviävät laajasti maaperään ja vesistöihin, jossa ne säilyvät pitkään. Mikromuovihiukkasten poistaminen ympäristöstä on käytännössä mahdotonta.

REACH-asetus ja mikromuovien rajoittaminen EU:ssa

EU:n REACH asetuksen ((EY) N:o 1907/2006) nojalla tehtävä työ tarkoituksella lisätyn mikromuovin rajoittamiseksi on jo pitkällä. Helsingissä sijaitseva Euroopan kemikaalivirasto (ECHA) on Euroopan komission pyynnöstä laatinut rajoitusehdotuksen mikromuovipäästöjen vähentämiseksi. Rajoitusehdotus koskee tarkoituksella lisättyjen mikromuovien saattamista markkinoille sellaisenaan tai seoksissa. Rajoitusehdotus ei kuitenkaan koske esineitä kuten esimerkiksi leluja, joihin on tarkoituksella lisätty mikromuovia.

REACH-asetuksen tarkoituksena on varmistaa korkeatasoinen ihmisten terveyden ja ympäristön suojelu. Jos kemiallisen aineen valmistus, käyttö tai markkinoille saattaminen aiheuttaa ihmisten terveydelle tai ympäristölle vaaran, jota ei voida hyväksyä ja johon on puututtava yhteisön tasolla, aineen käyttöä voidaan rajoittaa noudattamalla REACH-asetuksen 133 artiklan 4 kohdassa säädettyä menettelyä. REACH-asetuksen säännökset perustuvat ennalta varautumisen periaatteeseen.

ECHAn mikromuoveja koskeva rajoitusehdotus on ollut julkisesti kommentoitavana vuoden 2019 ensimmäisellä puoliskolla. ECHAn riskinarviointikomitea sekä sosioekonomisesta analyysista vastaava komitea laativat parhaillaan komissiolle

toimitettavat lausuntoansa rajoitusehdotuksesta. ECHAn valvontafoorumi on antanut neuvonsa rajoitusehdotuksen toimeenpanokelpoisuudesta, eli siitä että valvontaviranomaisella on edellytykset valvoa rajoituksen noudattamista. Rajoitusehdotuksen loppukäsittelyyn arvioidaan menevän noin vuoden verran aikaa, mihin sisältyy komission päätöksen valmistelu ja sen käsittely komiteamenettelyn mukaisesti. Lopullinen komission asetus REACH-liitteen XVII* muuttamisesta julkaistaan EU:n virallisessa lehdessä. Tultuaan voimaan, tämä asetus asettaa koko EU-alueelle erittäin kauaskantoisia rajoituksia mikromuovien markkinoille saattamiselle sellaisenaan tai seoksissa käytöissä, joista väistämättä seuraisi päästöjä ympäristöön. Ehdotettu pitoisuusraja tarkoituksella lisätylle mikromuoville on 0,01 paino-% mikromuovia. Tarkoituksella lisättyjen mikromuovien rajoittamisen lisäksi rajoitusehdotus sisältää merkintävelvoitteen ympäristöpäästöjen minimoimiseksi käytöille, joista päästöt ympäristöön eivät ole väistämättömiä vaan päästöjä voi syntyä, jos mikromuoveja ei käytetä tai hävitetä asiaankuuluvasti.

Rajoitusehdotus kattaa kosmetiikan lisäksi laajasti käyttöjä eri lainsäädäntöalueilta mukaan lukien kasvinsuojeluaineet, biosidit, maalit ja pinnoitteet, rakennusmateriaalit, tietyt lannoitteet, lääkinnälliset laitteet ja pesuaineet. Ehdotettu REACH-rajoitus on siten merkittävästi kattavampi kuin kansalaisaloitteessa ehdotettu kielto.

Mikromuovi, joka muodostuu ympäristössä suurempien muovituotteiden, esimerkiksi pakkausmateriaalien tai hävitettyjen kalastustarvikkeiden, mekaanisen tai muun hajoamisen tuloksena, ei kuulu ECHAssa nyt käsittelyssä olevan REACH-rajoitusehdotuksen piiriin.

REACH-asetuksen suojalauseke – jäsenmaan mahdollisuus tehdä oma rajoitus

REACH-asetuksen 129 artiklan mukaan EU:n jäsenvaltio voi perustellusta syystä ryhtyä kiireellisiin toimiin ihmisten terveyden tai ympäristön suojelemiseksi tietyn aineen osalta sellaisenaan, seoksessa tai esineessä käyttämällä niin sanottua suojalauseketta. Tämä tarkoittaa, että aineista on mahdollista säätää kansallisesti väliaikaisin toimenpitein. Niistä on ilmoitettava välittömästi Euroopan komissiolle, ECHAlle sekä muille jäsenvaltioille. Komissio antaa 60 päivän kuluessa päätöksen väliaikaisen toimenpiteen hyväksymisestä tai vaatimuksesta sen peruuttamiseksi. Jos kuitenkin jäsenvaltion väliaikainen toimenpide sisältää aineen markkinoille saattamista tai käyttöä koskevan rajoituksen, kuten kansalaisaloitteessa ehdotetaan, on jäsenvaltion aloitettava yhteisön rajoitusmenettely ja laadittava REACH-asetuksen mukainen asiakirja-aineisto kolmen kuukauden kuluessa komission päätöksestä, ts. ECHAn rajoitusehdotusta vastaavan ehdotuksen.

Kansalaisaloitteen seurauksena tehtävä rajoitusehdotus olisi päällekkäistä nyt meneillään olevan rajoitusehdotuksen kanssa, eikä siitä tulisi lisäarvoa nykyiseen ECHAn rajoitusehdotukseen. ECHAn laatima rajoitusehdotus vastaa täysin kansalaisaloitteessa esiin tuotuun tarpeeseen, ja rajoittaa laajemminkin mikromuovien käyttöä.

* Liite XVII: Tiettyjen vaarallisten aineiden, seosten ja esineiden valmistuksen, markkinoille saattamisen ja käytön rajoitukset

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Helsinki
PL 66 (Opastinsilta 12 B)
00521 Helsinki

Tampere
Yliopistonkatu 38
33100 Tampere

Rovaniemi
Valtakatu 2
96100 Rovaniemi

Vaihde 029 5052 000
www.tukes.fi
kirjaamo@tukes.fi
Y-tunnus 1021277-9

Tukesin kanta

Tukes katsoo, että mikromuovipäästöjen vähentämiseen tarvitaan EU-tason toimenpiteitä ja että ECHAn rajoitusehdotus vastaa tähän tarpeeseen. Näin ollen kansalaisaloitteen ehdotus rajoittaa mikromuovien käyttöä kansallisella lainsäädännöllä on toteutumassa laajakantoisemman ja kattavamman EU-tason lainsäädännön kautta. Tästä syystä emme katso tarpeelliseksi aloittaa kansalaisaloitteessa ehdotetun kansallisen rajoituksen valmistelua.

Pääjohtaja Kimmo Peltonen

Ylitarkastaja Emma Tarvainen

Jakelu Eduskunnan ympäristövaliokunta

Tiedoksi STM/ Ekokoski Elina, Korhonen Hanna
YM/ Papponen Hinni

* Liite XVII: Tiettyjen vaarallisten aineiden, seosten ja esineiden valmistuksen, markkinoille saattamisen ja käytön rajoitukset